

Framtidsutveckling

Uppdragsbeskrivning för tillfällig beredning rörande framtidsstudier

Camilla Westdahl, kommunfullmäktiges ordförande

Tommy Johansson, Utredare Strategisk planering och utveckling

Östra Göinge
kommun

Innehållsförteckning

Framtidsutveckling	1
1 Uppdragsgivare	3
2 Arbetssätt och arbetsformer	3
3 Uppdraget	3
3.1 Varför framtidsstudier?	4
3.2 Hur gör man framtidsstudier?	4
3.3 Förklaringsfaktorer	4
3.3.1 Demografisk utveckling	5
3.3.2 Globalisering	5
3.3.3 Arbetsmarknad	5
3.3.4 Miljö	5
3.3.5 Krig och konflikt	5
3.4 Resultat	6
3.5 Resurser och tidsåtgång	6

1 Uppdragsgivare

Östra Göinge kommun har sedan årsskiftet 2014/15 gett kommunfullmäktige möjlighet att inrätta tillfällig beredning. Denna verkar under begränsad tidsrymd och avslutar sitt uppdrag när beredningen fullgjort uppdraget man fått av fullmäktige. I detta uppdrag ingår också att genomföra medborgardialoger under beredningsprocessen.

Beredningen har i huvudsak två inriktningar i sitt arbete:

- Bereda fullmäktiges långsiktiga programhandlingar.
- I samband med detta arbete ta fram kunskapsunderlag.

Uppdraget att utarbeta en uppdragshandling för en tillfällig beredning ligger den politiska planeringsberedningen (PPB). Handlingen ska fastställas av kommunfullmäktige efter beredning i kommunstyrelsen och handlingen ska i stora drag redogöra för vilken inriktning och omfattning beredningsarbetet ska ha.

2 Arbetssätt och arbetsformer

Efter beslutet i fullmäktige kring uppdragsbeskrivningen påbörjar beredningen sitt arbete och i samverkan med PPB tas en projektplan fram. Denna ska mera i detalj beskriva upplägget med beredningens arbete och bör innehålla bl.a. följande delar:

- Bakgrund och omfattning
- Inblandade intressenter
- Uppdragets mål och syfte
- Uppdragets omfattning
- Aktiviteter
- Organisation
- Tidsplanering
- Ekonomi
- Förslag på uppföljning och utvärdering

Beredning beslutar själva om arbetssätt och arbetsformer för sitt arbete. Uppdragets art, innehåll och omfattning inom ramar för tilldelade resurser formar hur arbetet ska läggas upp. Under arbetet med uppdraget redovisar beredningen fortlöpande till kommunfullmäktige. Formen för redovisningar fastställs av PPB i dialog med beredningen. Beroende på utformningen av beredningens arbete kan det eventuellt i detta skede finnas anledning att genomföra större tematiska presentationer och diskussioner i fullmäktige.

När den tillfälliga beredningen är klar med sitt arbete presenteras resultatet i fullmäktige och möjligheter ges nu för en omfattande diskussion utan krav på beslut. Beredningen tar med sig de synpunkter som framkommer under diskussionen och inarbetar dem vid behov i sitt slutförslag. Detta överlämnas slutligen till kommunstyrelsen för formell beredning inför fastställande i kommunfullmäktige. Notera att det kan finnas mer än ett förslag men det förslag som har majoritet i beredning utgör huvudförslaget.

3 Uppdraget

Kommunfullmäktiges planeringsberedning (PPB) har efter diskussioner inom sig och efter tillfrågan hos de politiska partierna i kommunfullmäktige tagit fram ett förslag att tillsätta en

tillfällig beredning med inriktning på framtidsstudier. Enligt handläggningsrutinerna genomfördes en inledande presentation i kommunfullmäktige den 26 mars 2015. Därefter har denna uppdragsbeskrivning utarbetats.

3.1 Varför framtidsstudier?

”Problemet med vår tid är att framtiden inte är vad den brukar vara” – Paul Valéry

”Av det förflutna kan var och en lära. Idag gäller det att lära av framtiden” – Hermann Kahn

”Om man vägrar se bakåt och inte vågar se framåt så måste man se upp” – Tage Danielsson

”Framtidsforskning är konsten att klia sig innan det börjar klia” – Peter Sellers

Det är viktigt att våga blicka framåt och försöka planera för framtiden. Detta gäller i synnerhet för organisationer som arbetar med långsiktiga mål. I detta sammanhang är Östra Göinge kommun inget undantag, eftersom man enligt den antagna styr- och ledningsmodellen arbetar med inriktningar som sträcker sig framemot år 2025. Framtidsstudier syftar till att försöka öka förståelsen för framtiden i ett medel- till långtidsperspektiv och kan i bästa fall ge oss kvalificerade bedömningar om hur samhället kommer att utvecklas. Genom att tidigt urskilja förändringskrafter och trender ökar möjligheten att hindra en oönskad utveckling men också förmågan att förstärka en önskvärd. Genom att vara ute i god tid ökar också möjligheterna att kunna vidta åtgärder för att anpassa de kommunala verksamheterna så att man inte tvingas till plötslig, hastiga och ogenomtänkta handlingar.

3.2 Hur gör man framtidsstudier?

Det finns flera olika sätt att studera framtiden och vilken förfaringssätt som passar bäst utgår ifrån vad man är intresserad av. En viktig utgångspunkt vid val av metod är ställa sig frågan vad syftet är med framtidsstudiearbetet:

- Om man vill göra förutsägelser och försöka finna den mest sannolika utvecklingen gör man *prognoser*. En prognos beskriver den mest troliga utvecklingen och för att få hög sannolikhet i denna krävs i regel ett kortare tidsperspektiv.
- Om man vill diskutera vad som kan hända gör man *scenarier*, som är en beskrivning av en tänkbar utveckling. Syftet med scenarier är att beskriva möjliga framtider som man måste förhålla sig till.
- Om man tror att framtiden faktiskt går att påverka och vill skapa *visioner* för framtiden kan man använda så kallad *backcasting*. Metoden går ut på att måla upp bilder av möjliga framtida tillstånd och dess konsekvenser och som sedan ska utgöra underlag för diskussioner inför olika beslut som måste fastställas.

3.3 Förklaringsfaktorer

Övergripande förändringskrafter påverkar utvecklingen i världen. Det är naturligtvis viktigt att även på lokal nivå kunna förhålla sig till dessa i sitt planeringsarbete. Några företeelser anses mera väsentliga för att förstå samhällsutvecklingen och de flesta inser att dessa företeelser verkar i ett samspel med varandra. Vilken man sätter främst beror helt hållet på vilken utgångspunkt, kunskap och erfarenhet man har.

Följande områden har i det inledande arbetet i PPB lyfts fram som områden som kan ha stor betydelse för utvecklingen i Östra Göinge kommun:

3.3.1 Demografisk utveckling

Vi ser en utveckling i Sverige och hela den Europeiska Unionen där vi får en allt mer åldrande befolkning. Färre människor som jobbar ska försörja fler människor och detta påverkar hela vår samhällsuppbyggnad och våra gemensamma resurser. Idag finns det 1,6 miljoner som är över 65 år, 18 procent av Sveriges befolkning. År 2024 beräknas 25 procent av vår befolkning vara över 65 år, motsvarande 2,7 miljoner. I frågan om demografisk utveckling bör även fokus hamna kring migration och det framtida kvinnounderskott som spås i befolkningen.

Hur påverkar denna utveckling Östra Göinge och hur bör vi som kommun förhålla oss till demografins utvecklingstrender i Sverige och Europa?

3.3.2 Globalisering

Vi lever i en allt mer globaliserad värld och detta innebär att vi upplever ett allt starkare samspel mellan globala aktörer. Vi är med andra ord som människor, kommuner, stater och andra aktörer mycket mer beroende av varandra. Globaliseringen har inneburit att världshandelns andel av den samlade globala produktionen ökat, den har också inneburit andra spelregler för svensk ekonomi. Gamla industrier flyttar utomlands, några nya tillkommer och ekonomin skiftar fokus från tillverkning till tjänster. Globalisering innefattar många områden såsom teknikutveckling, kommunikation, migration, handel med flera.

Hur kommer globaliseringens effekter påverka oss i Östra Göinge framöver och hur ska vi agera utifrån detta?

3.3.3 Arbetsmarknad

Svensk ekonomi är god, så även Östra Göinges. Fler människor jobbar, samtidigt som fler människor behöver ett jobb. Jobben är grunden för ett fungerande samhälle, vi måste här vara dynamiska och förhålla oss till utvecklingen. Gamla traditionella yrken byts ut mot nya och mänsklig arbetskraft ersätts av teknik. Det är troligt att denna utveckling lär fortsätta. Nya idéer från andra länder når vår kommun och vårt land och dessa idéer kan skapa tillväxt. I kommunen bör vi se över våra möjligheter att ta tillvara på samt sprida vår kompetens och vår förmåga.

Hur bör vi agera gentemot framtidens arbetsmarknadsutmaningar i Östra Göinge?

3.3.4 Miljö

Samtidigt som globaliseringen för med sig många goda aspekter i fråga om handel och ekonomi så bidrar den även till en ökad klimatpåverkan. Så har det i vart fall sett ut fram tills nu. I stort sätt all mänsklig aktivitet påverkar vår natur och vår planet. Extremare väder, fler och kraftigare stormar, höjda vattennivåer och andra hot står framför dörren. Men även eventuellt andra möjligheter, ett varmare klimat kan exempelvis öka jordbruksförmågan. Östra Göinge bör diskutera hur vi ska förändra oss lokalt men kanske även hur vi bör förhålla oss till ett förändrat klimat i framtiden.

Hur bör vi som kommun agera utifrån det faktum att våra naturliga grundförutsättningar förändras och att det är vi tillsammans med vår omvärld som skapar förändringen?

3.3.5 Krig och konflikt

I Europa pågår det krig, relationerna mellan Ryssland och Europa är spända, i Mellanöstern eskalerar våldet och genom IS porträtteras mänsklighetens ondska. Världen är i obalans och risken för ökat våld är närvarande. Någonstans i detta finner vi Östra Göinge. Vår kommun ligger närmare Kiev än Kiruna. Om ett Europeiskt land, må vara Ukraina, Baltikum eller öv-

rigt land hamnar i konflikt, hur påverkas då vi i kommunen? Och hur påverkas vi ifall Sverige som land dras in i konflikt? Vår krisberedskap och våra handlingsramar inom kommunen bör diskuteras, med början nu.

Hur bör vi i Östra Göinge agera utifrån den förändrade säkerhetspolitiska hotbilden i vår omvärld?

3.4 Resultat

Beredningens uppdrag blir att arbeta fram en programhandling med följande innehåll:

- Beskriva ett antal framtidsscenarioer som bedöms ha bärighet för utformningen av de framtida kommunala verksamheterna
- Modell för hur framtidsstudier ska kunna implementeras i kommunens styr- och ledningsmodell
- Modell för hur omvärldsbevakning blir en naturlig planeringsförutsättning i hela den kommunala verksamheten

3.5 Resurser och tidsåtgång

Att ta fram en programhandling för framstudier är ett omfattande arbete som kommer att kräva mycket tid av beredningen, men också ta en hel del stödresurser i anspråk i förvaltningsorganisationen. Omfattningen av personella och ekonomiska resurser måste tydligt framgå i den projektplan som utarbetas inledningsvis (se avsnitt 2).

Beräknad tidsåtgång för beredningens arbete är cirka 1 år och kommunfullmäktige bör kunna fastställa programhandlingen senast i juni 2016.